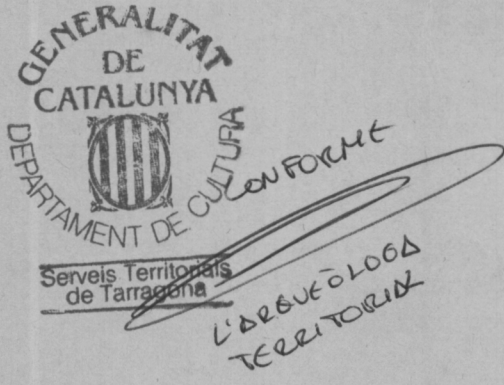

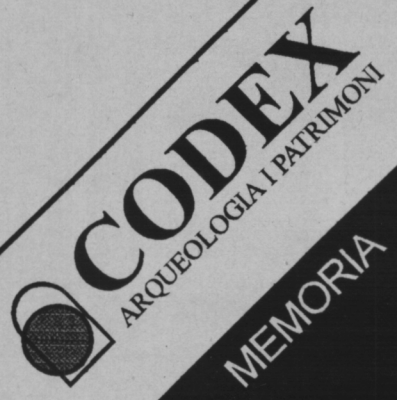
MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ REALITZADA
 EN L'AVINGUDA ROMA, S/N.
 PERI "QUINTA DE SAN RAFAEL"
 EDIFICI B, SOLAR B-1.
 TARRAGONA (TARRAGONÈS)
 11-31 de desembre de 1997

AUTORS:

Joan J. Menchón i Bes *Montserrat García Noguera*
 Joan J. Menchón i Bes i Montserrat García Noguera

DATA LLIURAMENT: 30 de gener de 1998

I.- INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria fa referència als treballs de seguiment arqueològic dels rebaixos portats a terme prèviament a la realització de les fonamentacions d'un edifici es preveu construir en el sector sud-occidental de la ciutat de Tarragona. Es tracta d'un projecte promogut per la societat KADEKILO, S. L. i executat per la empresa constructora FORPE.

Aquest pla arquitectònic preveu l'edificació d'un bloc d'habitatges plurifamiliar (amb soterrani) amb fonamentació tradicional. En funció d'això, la fondària assolida durant l'extracció de sediment que ha estat realitzada en tota la superfície del solar, se situa en 11 metres sota el nivell de circulació actual de l'Avinguda Roma.

La parcel·la en la que s'ha desenvolupat la nostra intervenció presenta 24'45 metres de façana al carrer "A" de la Quinta de San Rafael, vora l'Avinguda Roma. Aquesta finca té una planta irregular que s'adapta als límits establerts per la resta de finques adjacents, amb una àrea total de 551'70 m², aproximadament.

Els treballs que exposem en aquesta memòria han consistit en el seguiment dels rebaixos corresponents a les fonamentacions que s'han projectat bastir en aquest solar. La nostra actuació s'ha portat a terme amb l'objectiu de determinar la possible existència de restes arqueològiques en aquests sectors i, en cas afirmatiu, valorar la seva extensió, entitat, cronologia i el grau d'afectació que podien tenir arran d'aquest projecte edilici.

Aquest seguiment arqueològic ha estat realitzat a partir del dia 15 de desembre de

1997, sota la direcció tècnica de l'arqueòleg Joan J. Menchon i Bes (CODEX - ARQUEOLOGIA I PATRIMONI)¹.

¹ Per portar a terme la present actuació, s'han tramitat un total de tres permisos d'intervenció, dels quals tan sols el darrer s'ha executat, mentre que en els dos primers una vegada tramitada la resolució, qüestions alienes als treballs arqueològics que s'havien previst realitzar en aquest solar, varen fer que les tasques esmentades no s'iniciessin fins el mes de desembre del present any. El primer d'aquests fa referència als treballs que s'havien de realitzar (entre el 24 de juliol i el 7 d'agost) sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Conxita Ferrer i Alverez (segons la resolució de la DGPC amb data del 24 de juliol de 1997). El segon es refereix a la coordinació tècnica que s'havia de realitzar entre el 3 i el 15 de novembre de 1997, per part de Joan J. Menchon i Bes (segons resolució de la DGPC amb data del 3 de novembre de 1997). El darrer permís, sota el qual s'ha realitzat l'actuació objecte de la present memòria, fa referència als treballs desenvolupats entre els dies 11 i 31 de desembre de 1997 (segons resolució de la DGPC amb data de l'11 de desembre de 1997).

II.- SITUACIÓ

El solar on s'ha efectuat la nostra actuació està emplaçat en el quadrant sud-occidental del terme municipal de Tarragona; en el marge dret del riu Francolí; a l'est de l'Avinguda Roma (plànol 1).

Dins de la seva trama urbana, la nostra parcel·la es troba dins el Polígon 16, en l'illa 12, que correspon a l'àrea delimitada per els carrers "A" Quinta San Rafael, Cardenal Vidal i Barraquer, Doctor Batistini, Pere Martell i l'Avinguda de Ramon i Cajal. Concretament es tracta del solar B1 de l'edifici B, ubicat just en l'accés al Parc de la Ciutat que es troba front de la "Quinta de San Rafael", prop del recinte lúdic i comercial de Parc Central (plànols 2 i 3).

La finca es troba en una àrea immersa en un destacable procés d'expansió urbanística, amb la construcció de nombrosos edificis residencials en la partida coneguda com a L'Horta de Tarragona, ja que fins fa poc estava ocupada per els antics camps de conreu que estaven emplaçats en aquest punt (TED'A 1987: 23). El solar està en una zona constituïda per nombrosos blocs d'habitatges amb una alçada considerable (que se situa entre els 7 i els 11 pisos), amb els baixos ocupats per locals comercials i amb aparcaments soterranis.

Durant el període romà, el punt on s'ha portat a terme la present intervenció estava situat fora de Tàrraco, lluny dels límits teòrics definits pel recinte pomerial, en el seu recorregut per l'àrea occidental de l'*urbs* (AQUILUÉ/DUPRÉ 1986 i AQUILUÉ *et alii* 1991), entre la Via *Tarraco-Ilerda* i el riu Francolí. En el període tardo-antic, es tractava d'un espai periurbà ocupat (de manera desigual) per l'àrea funerària de la ciutat que

s'emplaçava a banda i banda dels diversos accessos a la ciutat.

D'altra banda, la cota de referència emprada durant la present intervenció ha estat presa a partir del parcel·lari municipal, en una àrea situada entre el nostre solar i l'edifici modernista de la "Quinta de San Rafael". Aquest punt es trobava, aproximadament, a 12'90 msnm, mentre que l'altitud del nostre solar oscil·laria entre els 13'10/14 msnm. Les coordenades UTM de l'immoble en qüestió són: 31TCF352435553560.

III.- ANTECEDENTS

La parcel·la se situa en l'àrea sud-oest de la *urbs*, fora del recinte defensiu, en una àrea molt propera a la necròpoli localitzada en el Parc de la Ciutat (TED'A 1987) i situada relativament a la vora del conjunt monumental de la Necròpoli Paleocristiana de la Tabacalera (DEL AMO 1979, DEL AMO 1981 i DEL AMO 1989). Es tracta d'una zona en la que les diverses intervencions arqueològiques que s'hi han realitzat en els darrers anys han permès obtenir dades més clares i precises sobre la dinàmica ocupacional i d'usos del sòl que s'hi produïren en l'època romana.

Pel que fa a les troballes més properes que podríem relacionar amb el solar en el que s'ha portat a terme la present intervenció, cal assenyalar que són força importants les descobertes que es varen efectuar en els terrenys ocupats, en l'actualitat, pel Parc de la Ciutat.

L'any 1913, durant els treballs de construcció i acondicionament de la "Quinta de San Rafael" es localitzaren diverses restes arqueològiques de tipus funerari, entre les que destacava, especialment, el sarcòfag d'Aurelia Paulina (TED'A 1987: 26 i 27). Posteriorment, l'any 1942, es van documentar més enterraments i un fragment d'inscripció (RIT 902). Les troballes més significatives però, tingueren lloc l'any 1987 quan es documentaren les restes d'una *villa* datable en el període romà alt-imperial (que fou excavada de manera parcial) i una important àrea funerària datable en el període tardo-antic (TED'A 1987). Una vegada hagueren finalitzat aquests treballs arqueològics, l'any 1990 de forma accidental, s'hi va recuperar, una escultura de marbre romana femenina que ha estat coneguda popularment com "Tecteleta". Finalment al 1992, es portà a terme a la vil·la romana, esmentada amb anterioritat, un camp de

treball, cara a finalitzar-ne l'excavació arqueològica. La present intervenció, es va realitzar sota la direcció tècnica de l'arqueòleg J.A. Remolà (CODEX-ARQUEOLOGIA I PATRIMONI). Les restes d'aquest jaciment han quedat *in situ*, essent integrades als equipaments urbans que formen part del Parc de la Ciutat (REMOLÀ/MACIAS 1994).

No gaire lluny d'aquí, es troben situats els terrenys pertanyents a l'antiga fàbrica de "Gas Tarraconense" on, actualment, es troba situat el complex lúdic i comercial de Parc Central. En l'any 1994, durant els treballs d'excavació arqueològica que s'hi varen portar a terme, va aparèixer un important conjunt d'estructures i estrats, que dins el període romà, s'adscriuen a diferents moments cronològics. Destaquen les d'una basílica paleocristiana, unes termes i un gran dipòsit, així com també diversos enterraments. Prèviament, l'any 1950, Mn. Serra Vilaró i el Dr. J. Sànchez Real ja havien avançat la presència de restes arqueològiques en aquest indret en publicar la troballa de ceràmica romana de diversa procedència geogràfica i cronologia dispar. Les informacions aportades per aquests arqueòlegs, ens remeten a la localització de: "*sigillata sudgàlica decorada, sigillata clara, corriente de fondo estriado, trozos de estuco pintados de diversos colores, fragmentos de lucerna, etc*". Totes les restes materials esmentades prèviament, procedien dels treballs de fonamentació de l'edifici destinat a les oficines de la fàbrica, emplaçades prop del camí de la Paret Alta (COMISSIÓ 1950 i TED'A 1987: 29).

D'altra banda, en el solar de l'Avinguda Roma corresponent als Blocs 2-3-4, l'any 1994, es realitzà una excavació arqueològica sota la coordinació tècnica de Mercedes Tubilla. Durant aquestes tasques es varen localitzar algunes evidències arqueològiques d'època romana. Aquestes corresponien a un tram de via (que ha estat interpretat com part de

la *Via Augusta*²) a alguns murs i a diversos estrats vinculats amb els elements arquitectònics esmentats prèviament. Des d'un punt de vista cronològic, aquestes evidències s'adscriuen a l'època romana tardo-republicana, concretament als segles II i I aC (TUBILLA 1994).

En els solars 5-6 de l'edifici B, amb façana al carrer "A" Quinta San Rafael, l'any 1993, es realitzaren diverses tasques de prospecció arqueològica, que varen ésser dirigides per els arqueòlegs P. Gebellí i J. Vallverdú. Aquests treballs possibilitaren constatar d'una banda, la inexistència de restes arqueològiques d'època antiga i de l'altra, la localització de diversos elements relacionats amb una masia, amb una cronologia que se situa en el segle XVIII, que estava emplaçada en aquest punt (GEBELLÍ/VALLVERDÚ 1993).

En el solar A-6 de l'edifici A del PERI Quinta de San Rafael (es tracta de l'immoble contraposat al nostre que flanqueja per l'altra banda les escales d'accés al Parc de la Ciutat que estan situades front a la "Quinta de San Rafael"), l'any 1995, es va realitzar la delimitació arqueològica de la parcel·la. En aquella ocasió, les rases de prospecció que es portaren a terme, presentaven una fondària màxima de tres metres sota el nivell de circulació del Parc de la Ciutat. Pel que fa a la presència de restes arqueològiques d'època antiga en aquest indret, els resultats obtinguts varen ésser totalment negatius. Tan sols, va ésser possible recuperar escassos fragments de ceràmica romana barrejats amb restes materials datables en el segle XX (CODEX 1995a).

² Es tractava del vial d'accés a la ciutat, que procedia de *Barcino*, travessava la *urbs* i es dirigia vers *Ilerda* (actual Lleida) i *Valentia*. Coincidint, en aquest darrer cas, el seu itinerari, aproximadament, amb l'actual carretera Nacional 340.

Una altra de les finques en la s'han portat a terme diversos treballs de delimitació arqueològica, correspon a la parcel·la núm. 16 del PERI-PLANA de Tarragona. La primera intervenció que s'hi realitzà, correspon al mes d'octubre de 1995 (CODEX 1995b). Aquells treballs consistiren en l'excavació mecànica, de 8 rases de delimitació amb una llargària que oscil·lava entre els 20 m. i els 25 m. i una amplada d'1'20 m. Això va suposar una superfície total sondejada de 175 m². Les tasques realitzades en el sector central del solar, possibilitaren documentar diverses estructures (datables en l'època romana i contemporània) i tota una sèrie de nivells vinculats. Les restes arquitectòniques antigues, que es trobaven a una fondària que se situava entre 1'1'5 metres sota el nivell de circulació existent aleshores, en alçada no excedien de 0'50 m. i, la major part, tan sols conservaven una filada de pedres.

Posteriorment, al setembre de 1997, es portà a terme la delimitació arqueològica dels punts del solar que no es prospectaren prèviament, amb la finalitat de constatar-hi la presència de restes d'època antiga i, en cas afirmatiu, valorar la seva entitat, extensió i cronologia. Durant aquestes tasques, es realitzaren cinc rases amb una llargària que oscil·lava entre els 10'50/45 metres i una amplada d'1'20 m., sondejant prop de 144'6 m² (un 4'7% de la superfície edificable de la finca que no fou prospectada prèviament). La fondària màxima assolida en les trinxeres realitzades, oscil·lava entre els 1'32/4'60 metres sota el nivell de circulació actual de la finca. La present actuació va possibilitar constatar la inexistència d'evidències d'època antiga en les àrees sondejades durant la intervenció, a més de la documentació de diversos nivells arqueològics amb una cronologia que s'adscriu al període contemporani.

En el solar núm. 1-5 del carrer Pere Martell, en la confluència de l'Avinguda Roma i la Plaça Imperial Tàrraco, l'empresa CODEX-ARQUEOLOGIA I PATRIMONI, portà a

terme (a l'octubre de 1996) la delimitació arqueològica de l'àrea en la que es preveia la construcció d'un hotel (Hotel Ciutat de Tarragona). Les tasques que es realitzaren, varen consistir en l'excavació de dues rases de prospecció. Aquestes varen possibilitar la documentació de diverses evidències datables en l'època contemporània, entre les que destaca un tram del Camí de la Paret Alta. La resta d'elements identificats corresponien a nivells arqueològics amb una cronologia que situava en el període contemporani, així com un fragment d'acroteri, situat fora d'un context arqueològic (possiblement pertanyent a un monument funerari romà emplaçat en una àrea propera a aquesta parcel·la) (CODEX TIT-96).

Un altre dels punts propers a la finca en la que s'ha desenvolupat la present actuació arqueològica, en el que s'han localitzat diverses restes datables en l'època antiga, correspon a la Necròpoli Paleocristiana de la Tabacalera. Les restes arqueològiques existents en aquesta àrea foren excavades en la seva major part per Mn. Serra Vilaró en la dècada dels anys vint i trenta del segle XX. Les evidències més antigues que s'hi han documentat, corresponen a un conjunt de sitges anteriors a l'època augustiana. En el període alt-imperial es varen portar a terme els treballs d'urbanització del sector, situant al costat de la *Via Augusta* una necròpoli anterior al segle III dC. Posteriorment, una vegada abandonades les estructures romanes anteriorment esmentades, aquesta zona es convertí en una àrea cementiral cristiana (SERRA 1928, 1929, 1930 i 1935 i DEL AMO 1979, 1981 i 1989).

D'altra banda, en la parcel·la 9 de l'illa 4 del PERI 2 (finca adjacent a l'edifici dels Serveis Centrals del Museu Arqueològic de Tarragona), l'empresa CODEX-ARQUEOLOGIA I PATRIMONI ha portat a terme diversos treballs de delimitació arqueològica de la finca. Aquestes tasques, que consistiren en la realització de tres

rases de prospecció amb una llargària que oscil·lava entre els 24'10/22'10 metres i una amplada d'1'20 m. La present intervenció possibilita la documentació de diverses evidències arqueològiques datables tant en l'època contemporània com en el període romà. Pel que fa referència a aquestes, es tractaven de diverses estructures constructives i estrats arqueològics vinculats, amb una cronologia que se situaria entre l'època romana tardo-republicana i el període alt-imperial (CODEX TP2-9-97).

Tantmateix, tot i la forta densitat i importància de les evidències antigues, que han estat esmentades prèviament, també cal assenyalar que les intervencions efectuades en altres finques properes al nostre solar han aportat resultats totalment negatius pel que fa a l'existència de restes arqueològiques en aquesta zona.

Una d'aquestes parcel·les correspon als números 11-13 del carrer Joan Baptista Plana on, segons un informe del Sr. Francesc Tarrats, les obres constructives que s'hi varen realitzar a l'any 1981, no afectaren cap tipus d'evidència arqueològica datable en l'època antiga.

En el solar número 10 del carrer Vidal i Barraquer, l'any 1992, es portaren a terme diversos treballs de prospecció arqueològica, sota la direcció tècnica de Manel Güell³. La present intervenció va possibilitar constatar la inexistència de restes antigues en el subsòl de la finca. Paral·lelament, l'actuació va permetre documentar diversos nivells, situats tot just sobre el terreny agrícola, que foren interpretats com a estrats

³ En l'informe de la intervenció que va ésser lliurat al Servei d'Arqueologia, consta com a un solar situat a la Av. Roma /Cr. Coll i Alentorn. Consultat el Servei d'Urbanisme de l'Ajuntament de la ciutat, aquest vial no consta enlloc. En tot cas, s'hauria de tractar de la continuació de l'Avinguda Cardenal Vidal i Barraquer.

d'abocament amb una cronologia que se situa en l'època moderna. Finalment sota aquest, aparegué un estrat constituït per argiles estèrils (GÜELL 1993).

També en en el solar núm. 12-14 de l'Avinguda Cardenal Vidal i Barraquer, al 1993, l'empresa CODEX-ARQUEOLOGIA I PATRIMONI, va realitzar dues rases de prospecció amb una fondària que se situava entre els 2/3 metres sota el nivell de circulació, existent aleshores en la finca. Durant aquesta intervenció arqueològica no es localitzà cap tipus d'evidència datable en l'època antiga. Tantmateix, no s'ha d'oblidar la proximitat del traçat hipotètic de la *Via Augusta*, amb la presència d'enterraments aïllats situats a banda i banda d'aquesta (CODEX 1993).

IV.- METODOLOGIA I PLANTEJAMENT

El mètode de treball utilitzat durant la present actuació ha consistit en el seguiment arqueològic de tots els rebaixos de terres que s'han realitzat amb l'objectiu d'encabir les fonamentacions de l'edifici B-1, que es preveu construir en el solar B del carrer "A" del PERI Quinta de San Rafael de la ciutat de Tarragona.

La nostra actuació s'ha portat a terme amb l'objectiu de determinar la possible existència de restes arqueològiques en el subsòl de la superfície edificable de la parcel·la i, en cas afirmatiu, determinar la seva extensió, entitat, cronologia i el grau d'afectació que podien tenir arran del present projecte edilici.

En aquest, s'ha planificat la construcció d'un bloc d'habitatges de caràcter plurifamiliar amb soterranis. Els elements de suport de l'edifici formaran part d'una fonamentació tradicional, mitjantçant un entramat de sabates i riestres que constituïran la seva estructura interna de sustentació.

D'altra banda, cal assenyalar que el solar en el que s'ha desenvolupat el seguiment arqueològic objecte d'aquesta memòria, es troba situat a una cota inferior respecte al nivell de circulació de l'Avinguda Roma i a un nivell idèntic, en relació al Parc de la Ciutat. En funció d'això, l'empresa promotora preveu una afectació de les àrees septentrional (corresponent al talús -de 3 metres d'alçada- del vial esmentat) i central de la parcel·la d'una fondària d'11 i 8 metres, respectivament, per sota del nivell de circulació actual, prenent com a cota 0 la de l'Avinguda Roma. En el sector meridional de la finca (en l'àrea més propera a l'edifici modernista) no s'ha realitzat cap tipus de rebaix, ja que les estructures arquitectòniques que s'hi preveuen bastir es trobaran a

la mateixa cota que presenta aquest punt de la finca, en l'actualitat. La zona esmentada, es destinarà com a emplaçament de l'instal·lació elèctrica i de manteniment de l'edifici.

Els treballs de rebaix del sediment sobrant, que s'han portat a terme durant la nostra actuació, es varen iniciar amb l'excavació parcial del talús fins a arribar a mateixa cota del Parc de la Ciutat. Una vegada, assolit aquest nivell, la totalitat de la superfície edificable es va rebaixar en una fondària aproximada de vuit metres.

Tot el procés d'extracció de terres s'ha portat a terme de manera mecànica, amb l'ajut d'una màquina excavadora giratòria de grans dimensions, amb una cullera de 1'25 metres d'amplada. Un cop s'arribà a la cota corresponent al substrat geològic (uns 6'5 metres per sota del nivell de circulació actual de la finca), es va continuar excavant aquest, fins assolir la fondària prevista en el projecte arquitectònic.

El mètode de registre estratigràfic utilitzat en la present actuació s'ha fonamentat en l'ús de Fitxes d'Unitats Estratigràfiques de tradició anglosaxona. Els estrats arqueològics que han estat documentats durant el nostre seguiment arqueològic, han estat individualitzats de forma correlativa (1001, 1002, 1003...).

De forma paral·lela, a aquesta tasca també s'ha portat a terme la documentació planimètrica de l'àrea intervinguda⁴. Aquesta, a més dels diversos plànols generals de situació del solar en l'entramat urbà de la ciutat (a E. 1: 2000 i E. 1:500) (plànols 1 a

⁴ Segons assenyala l'article 11 del Decret 231/1991 amb data 28 d'octubre, del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

3), consisteix en un plànol en el que s'assenyala la disposició dels solars propers a la nostra finca en els que s'han documentat evidències arqueològiques. En aquesta memòria també s'inclou una planta de amb la disposició espacial dels rebaixos constructius que s'han (realitzada a E. 1:500) de les fonamentacions de l'edifici que es preveu construir en aquesta parcel·la (plànol 5). Per finalitzar, cal assenyalar que, donada l'absència de qualsevol tipus d'evidència, en la present memòria no s'adjunta cap secció arqueològica de la breu seqüència estratigràfica que ha estat documentada durant aquesta intervenció.

D'altra banda, també s'ha realitzat la documentació fotogràfica, en format diapositiva, de tot el procés de treball arqueològic.

Donada l'escassa entitat de les restes materials localitzades⁵, ha estat necessari recórrer a altres criteris (tècnic, estratigràfic i històric) a l'hora d'aportar una datació més precisa a les evidències documentades durant la nostra actuació.

Finalment, tot i que durant els treballs d'excavació dels diversos estrats localitzats en la present intervenció no s'ha recuperat cap tipus de resta material de tipus arqueològic, si s'han atorgat unes sigles d'identificació a l'actuació objecte d'aquesta memòria. Aquestes són **TAR-B1-97** i corresponen al terme municipal (Tarragona), a l'àrea on s'ha desenvolupat la present intervenció (Avinguda de Roma, solar B1 del PERI "Quinta de San Rafael") i l'any (1997) en que s'ha portat a terme el seguiment arqueològic.

⁵ Durant els treballs d'excavació, tan sols s'han visualitzat escassos fragments de material constructiu d'època contemporània (fragments de totxanes, de fibrociment, restes de sabates i riostres), plàstics, elements vitris...

V.- DESCRIPCIÓ DE LA INTERVENCIÓ

Els rebaixos efectuats en el marc de la present intervenció arqueològica, s'han portat a terme un cop s'havia sanejat la superfície de la parcel·la que s'ha projectat edificar. Aquestes tasques han possibilitat constatar la inexistència de restes arqueològiques datables en l'època antiga en l'àrea rebaixada. Paral·lelament, els treballs esmentats han aportat com a resultat, la identificació de diverses evidències arqueològiques, que des d'un punt de vista cronològic s'adscriuen a l'època contemporània.

A continuació, es portarà a terme una descripció dels resultats obtinguts durant el present seguiment de les obres de fonamentació portades a terme en aquesta àrea de la ciutat de Tarragona.

En començar els rebaixos destinats a encabir les fonamentacions de les estructures arquitectòniques que es preveuen edificar en aquesta finca, en l'àrea septentrional de la parcel·la s'ha identificat el primer dels estrats arqueològics que hi han estat documentats. Aquest (UE 101) estava constituït per una proporció important d'argiles barrejades amb unes poques arenes, nombroses arrels i algunes restes de material de naturalesa diversa abocades en aquesta àrea (totxanes, plàstics...). L'estrat tenia una potència estratigràfica que oscil·lava entre els 0'20 i els 0'30 metres. Des d'un punt de vista interpretatiu, es tractava del nivell del talús que, parcialment, existeix vora el carrer "A" de la Quinta de San Rafael, vora l'Avinguda Roma. Les escasses restes del material constructiu que formaven part del nivell, ens remetent a una cronologia formativa per al mateix que se situaria en el moment de construcció dels edificis adjacents a la finca en la que s'ha desenvolupat la present actuació arqueològica. Aquesta datació se situaria entorn la meitat de la dècada dels anys noranta del present

segle.

Una vegada es realitzà l'extracció del nivell UE 101, sota aquest es varen localitzar diverses evidències arqueològiques, en funció del sectors del talús que es varen rebaixar.

En primer terme, en l'àrea occidental del talús, situat prop del carrer "A" de la Quinta de San Rafael i prop els Blocs 2-3-4 amb façana al mateix vial, es localitzà un altre estrat arqueològic. Aquest estava constituït per arenes barrejades amb unes poques argiles i una enorme quantitat de fragments de totxanes. La seva potència estratigràfica era considerable i se situava entorn els 3 metres. El nivell ha estat interpretat com el farciment de la rasa constructiva (UE 103) del pilar de fonamentació septentrional del mur perimetral lateral, que delimita el bloc d'habitatges adjacent (B. 2-3-4) amb el nostre solar.

Tot seguit, en els sectors central i oriental del talús, aparegué un nou estrat arqueològic, que ha estat individualitzat com a UE 104. Es tractava d'un nivell constituït per una proporció important d'arenes barrejades amb unes poques argiles i pedres irregulars de petites i mitjanes dimensions i nombroses restes de material constructiu (totxanes, bocins de fibrociment...). L'excavació de l'estrat, també ha proporcionat alguns fragments de plàstics, vidres... L'estrat, que també corresponia al nivell superficial existent en els sectors central i meridional de la finca, ha estat interpretat com un terraplenament o regularització del terreny vinculat a les estructures bastides en les zones limítrofes a la parcel·la en la que s'ha desenvolupat la nostra intervenció.

Tot seguit, sota la UE 104, es va localitzar un altre nivell (UE 105). Aquest estrat

estava constituït, essencialment, per una proporció important de llims. El nivell presentava una coloració groguenca i tenia una potència estratigràfica que oscil·lava entre els 0'20/0'30 metres. L'estrat ha estat interpretat com un nivell, producte d'un procés de deposició o sedimentació ràpida, possiblement d'origen pluvial. La seva cronologia ha estat determinada a partir de la relació estratigràfica que presenta amb la resta de estrats arqueològics que han estat localitzats durant la nostra actuació. Aquesta datació se situaria en un període imprecís a partir de l'any 1950.

Un cop es va portar a terme l'extracció de la UE 105, es documentà un nou nivell arqueològic. Aquest, que va ésser individualitzat com a UE 106, estava constituït per una proporció important d'arenas barrejades amb unes poques argiles. La seva excavació va proporcionar alguns fragments de fibrociment i restes de plàstics. El nivell, que presentava una potència estratigràfica que se situava entorn els 1'50 m., ha estat interpretat com un estrat de colgament. La seva cronologia formativa ha estat establerta prenent en consideració les escasses restes materials que es localitzaren durant la seva excavació. Aquesta datació se situaria en un moment indeterminat a partir de mitjan del segle XX.

A continuació, en realitzar l'excavació de la UE 106, va aparèixer un altre estrat (UE 107). Aquest, que estava constituït per una proporció important d'argiles barrejades amb algunes arenas, presentava una coloració molt obscura, producte dels processos de descomposició de la matèria orgànica. Durant els treballs d'excavació del nivell, no ha estat possible observar cap tipus de material arqueològic que formés part del mateix. L'estrat ha estat interpretat com un nivell de tipus agrícola, amb una cronologia formativa imprecisa.

Sota la UE 107 es va localitzar un nou nivell, que ha estat identificat com a UE 108. Es tractava d'un estrat amb una composició geològica constituïda per una enorme proporció d'argiles barrejades amb alguns fragments de roca de petites i mitjanes dimensions. El nivell tenia una coloració groguenca i no presentava cap tipus de taca cendrosa o resta de morter. Aquest estrat ha estat interpretat com un nivell geològic del tipus tapàs. La seva excavació no ha proporcionat cap tipus d'element material. No ha estat possible determinar la cronologia formativa per aquest estrat.

Finalment, en portar a terme l'excavació de la UE 108, es va documentar el substrat geològic (UE 109). Des d'un punt de vista litològic, es tractava d'una roca del tipus calcària que presentava una duresa considerable. Durant els treballs de rebaix que han estat efectuats durant la nostra actuació, aquest ha estat excavat en una fondària que se situava entorn els 5 metres. Un cop assolida la fondària màxima prevista per tal d'encabir les fonamentacions dels habitatges que es construiran en el solar (aproximadament 11 metres), el seu rebaix mecànic, es donà per finalitzat.

Llistat d'Unitats Estratigràfiques (UE)

- UE 101.- Estrat superficial d'època contemporània
- UE 102.- Farciment datable en el període contemporani
- UE 103.- Rasa d'època contemporània
- UE 104.- Terraplenament constructiu d'època contemporània
- UE 105.- Estrat de deposició del període contemporani
- UE 106.- Estrat de colgament datable en l'època contemporània
- UE 107.- Nivell de tipus agrícola de cronologia incerta

UE 108.- Estrat de tipus geològic amb una datació incerta

UE 109.- Substrat geològic

VI.- CONCLUSIONS

El seguiment arqueològic de les obres constructives portades a terme en el solar B1 del bloc B de l'Avinguda Roma, s/n del PERI "Quinta de San Rafael" de la ciutat de Tarragona, ha permès la documentació d'una breu seqüència estratigràfica constituïda per diversos nivells arqueològics situats tot just damunt el substrat geològic.

Totes les dades recollides durant la nostra actuació, han esdevingut realment significatives entorn a la inexistència de nivells i estructures constructives datables en l'època antiga en els límits del solar en el que s'ha portat a terme la present actuació. Totes les evidències arqueològiques que han estat documentades en la nostra actuació, cronològicament s'adscriuen al període contemporani. Les datacions plantejades s'han establert en funció de criteris tècnics, estratigràfic i, fonamentalment, a partir de les escasses restes materials que formaven part dels nivells de terra que foren identificats durant el present seguiment.

Durant l'època romana, el punt concret on s'ha desenvolupat la intervenció objecte d'aquesta memòria es trobava situada en una àrea allunyada dels límits teòrics que han estat definits per el tram occidental del recinte emmurallat de la ciutat de Tàrraco. En funció d'això, les evidències arqueològiques que han estat documentades en les àrees més properes al solar en el que s'ha desenvolupat la present actuació es troben relacionades amb els diversos sectors d'ús funerari que es trobaven situades a banda i banda dels diferents accesos a la *urbs*. Aquest fet va esdevenir una pràctica habitual en la societat romana, tal i com es constata a partir de les diverses disposicions legals que feien referència a aquesta qüestió (MACIAS/REMOLÀ 1995: 189-190).

Posteriorment ja dins els límits cronològics del segle XX, des d'un punt de vista urbanístic, un dels fets constructius més importants que han tingut lloc a la ciutat Tarragona, ha estat l'edificació i la remodelació d'algunes àrees fins fa poc considerades com a zones agrícoles situades en l'extrarradi de la ciutat. És precisament en aquest marc, en el que s'adscriu l'eixample de Tarragona vers l'àrea de ponent. Aquest complex projecte edilici ha comportat una ordenació urbanística de gran envergadura, en la que s'inclouen nombroses parcel·les ciutadanes situades vora el curs del riu Francolí i prop de la Carretera Nacional 340.

Així doncs, cal assenyalar que és precisament en aquest període cronològic en el que cal situar la formació dels diversos nivells de terraplenament o abocament de material constructiu sobrant que constitueixen gran part de la seqüència estratigràfica que ha estat documentada durant la present actuació arqueològica.

VII.- BIBLIOGRAFIA

ALFÖLDY 1975

G. Alföldy: *Die römischen Inschriften von Tarraco* (RIT), "Madriider Forschungen" 10, 2 vols., Berlí

AQUILUÉ/DUPRÉ 1986

X. Aquilué/X. Dupré: *Reflexions entorn de Tàrraco en època tardo-republicana*, "Forum" 1, Tarragona

AQUILUÉ *et alii* 1991

X. Aquilué/X. Dupré/J. Massó/J. Ruiz de Arbulo: "La cronologia de les muralles de Tàrraco" a *Revista d'Arqueologia de Ponent* 1, Lleida, 271-298

CODEX 1993

Codex: *Memòria dels sondejos realitzats al solar número 12/14 del C/Vidal i Barraquer (Tarragona)*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona

CODEX 1995a

Codex: *Memòria del treballs arqueològics duts a terme a l'avinguda Roma sense número de Tarragona*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona

CODEX 1995b (TPP-16-95)

Codex: *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al Peri Plana núm. 16 (Tarragona)*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona

CODEX 1995b (TPP-16-95)

Codex: *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al Peri Plana núm. 16 (Tarragona)*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona

CODEX 1996 (TIT-96)

Codex: *Memòria del treballs realitzats a la confluència de l'Avda. Roma, Plaça Imp. Tàrraco (Est. Autobusos) i Pere Martell 1-5. Tarragona (Tarragonès)*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona.

COMISSIÓ 1950

Comissió: Llibre d'actes de la Comissió de Monuments. Sessió de 10/11/1950, fol. 58 v..

DEL AMO 1979, 1981 i 1989

M^a. D. del Amo: *Estudio crítico de la Necrópolis Paleocristiana de Tarragona*, Tarragona

FITA, F. (1914)

F. Fita: "Hallazgos arqueológicos" a *Boletín Arqueológico*, època II, Tarragona, 147-149

GEBELLÍ./ VALLVERDÚ 1993

P.Gebellí,/J.M.Vallverdú: *Avda. Roma 5-6. Memòria de l'excavació*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona

GÜELL 1992

M.Güell: *Avda. Roma/Cr. Coll i Alentorn. Informe sobre el seguiment arqueològic*, Informe inèdit lliurat al Servei d'Arqueologia, Tarragona

MACIAS/ REMOLÀ 1995

J. M^a. Macias/J. A. Remolà: "L'àrea funerària baix-imperial i tardo-romana de Mas Rimbau (Tarragona): Anàlisi tipològica", a *Citerior* 1, Tarragona, 189-201

REMOLÀ / MACIAS 1994

J.A.Remolà/ J.M^a. Macias: "L'edifici romà del Quintà San Rafael", a *Butlletí Arqueològic* 15, Tarragona

SERRA VILARÓ, J. 1928, 1929, 1930 i 1935

J. Serra Vilaró: *Excavaciones en la necrópolis romano-cristiana de Tarragona* "Memòries de la Junta Superior de Excavaciones y Antigüedades", núms. 93, 104, 111, 133, Madrid

TED'A 1987

Ted'a: *Els enterraments del Parc de la Ciutat*, "Memòries d'Excavació" 1, Tarragona.

TUBILLA 1994

M. TUBILLA: *Avda. Roma, Blocs 2-3-4. Memòria de l'excavació*, Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia, Tarragona

PLANIMETRIA

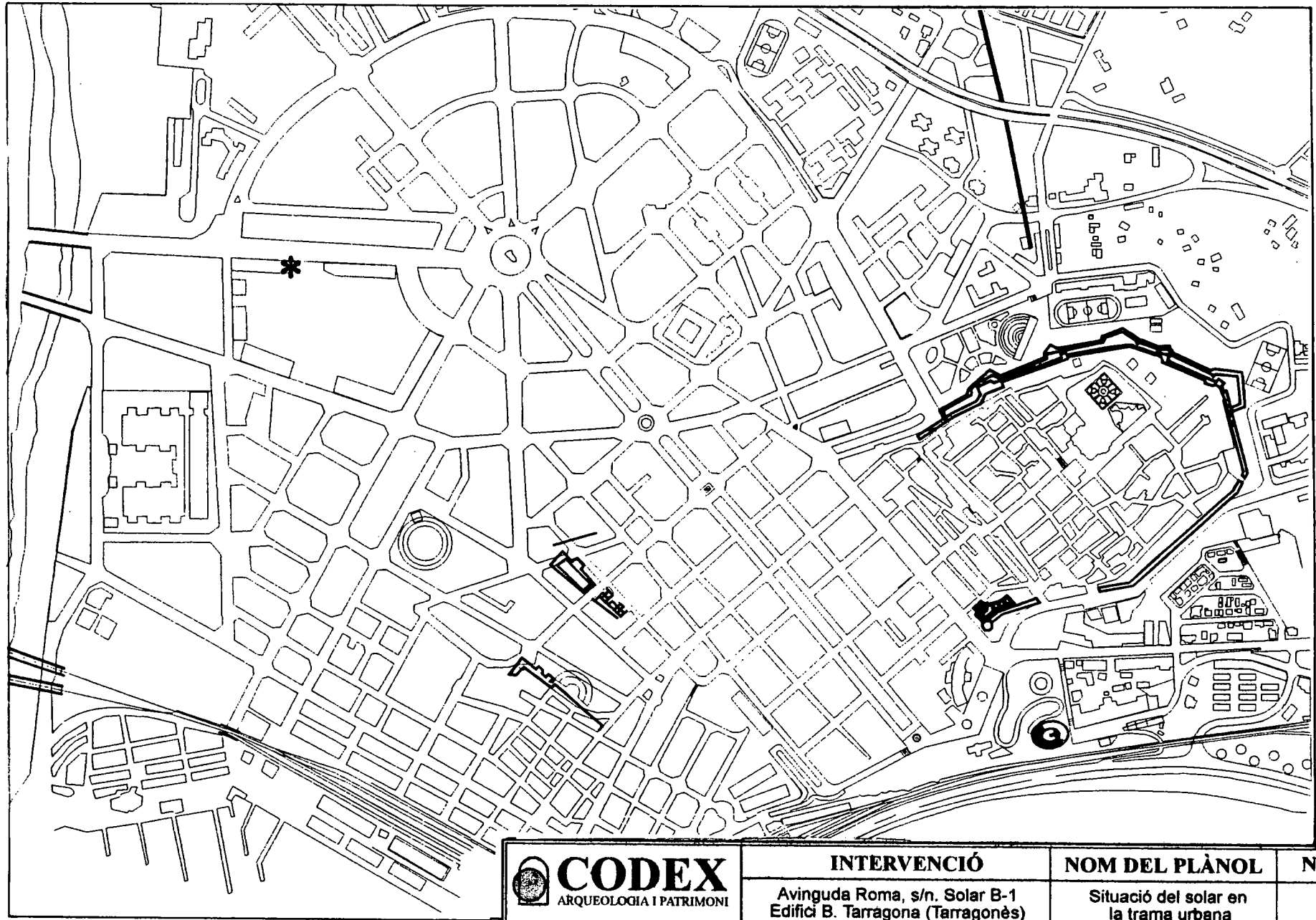
Planimetria

Plànol 1.- Plànol de situació del solar respecte la trama urbana

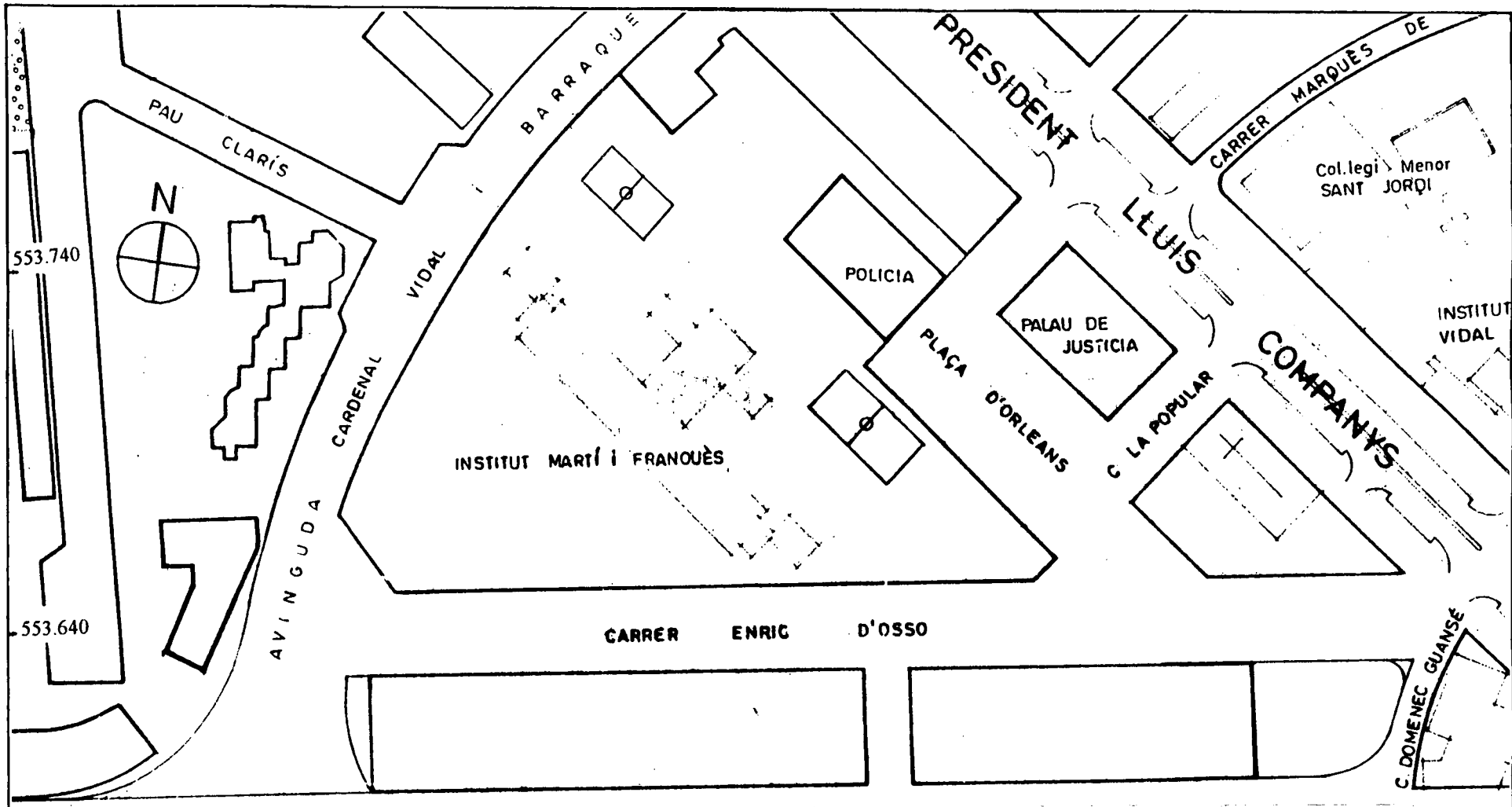
Plànol 2.- Plànol de situació de l'immoble respecte el parcel·lari ciutadà, a E. 1: 2500

Plànol 3.- Plànol de situació de les troballes arqueològiques properes, a E. 1:2000

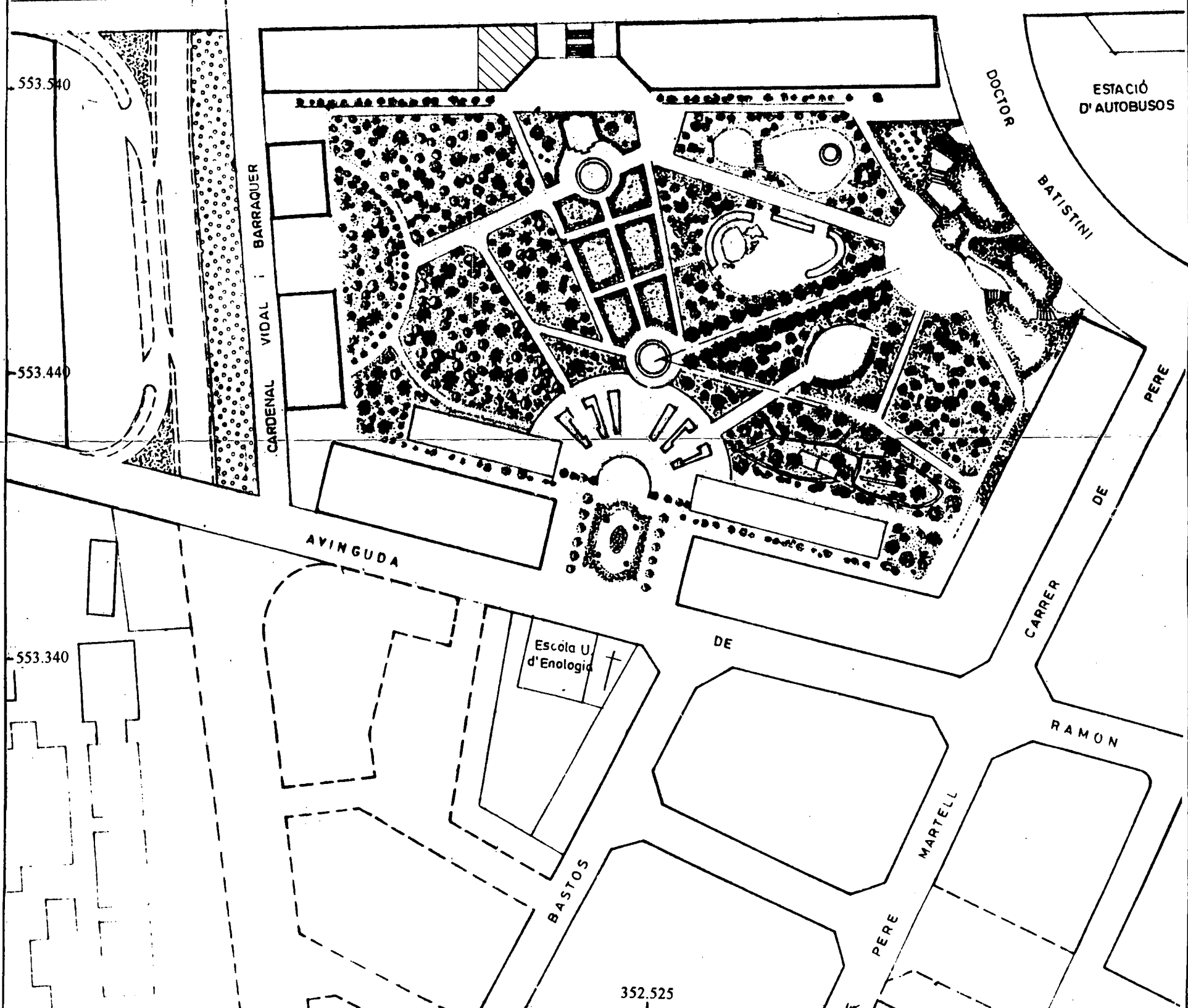
Plànol 4.- Plànol amb la situació dels rebaixos realitzats en la present intervenció.

 CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ		NOM DEL PLÀNOL	Num.
	Avinguda Roma, s/n. Solar B-1 Edifici B. Tarragona (Tarragonès)		Situació del solar en la trama urbana	1
Autor	Montserrat Garcia	Data: 11-31/12/97	Escala S. E	

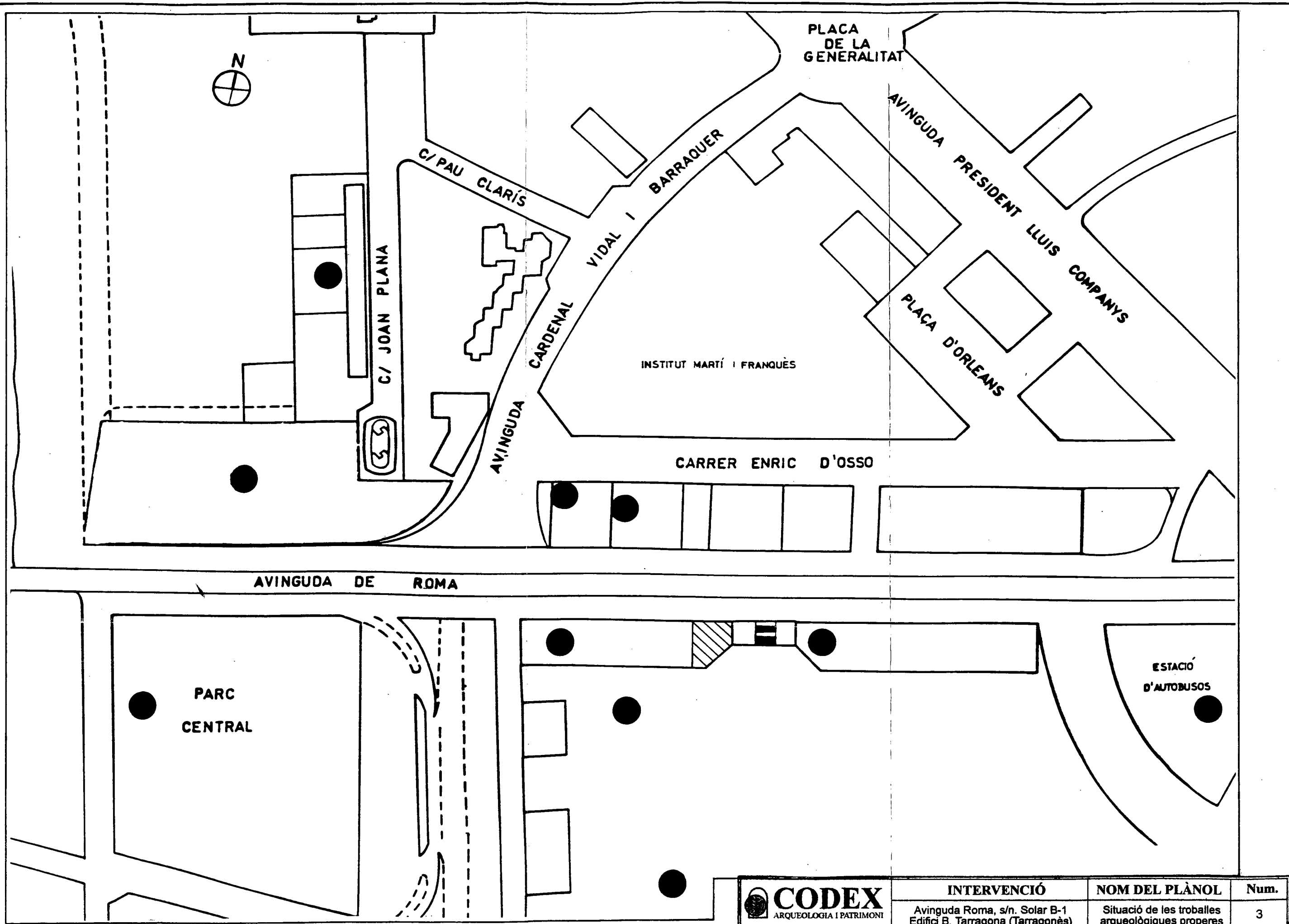

DA DE ROMA

CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ		NOM DEL PLÀNOL	Num.
	Avinguda Roma, s/n. Solar B-1 Edifici B. Tarragona (Tarragonès)		Situació del solar en el parcel·lari de la ciutat	2
Autor	Montserrat Garcia	Data: 11-31/12/97	Escala 1:2500	0 100 m.

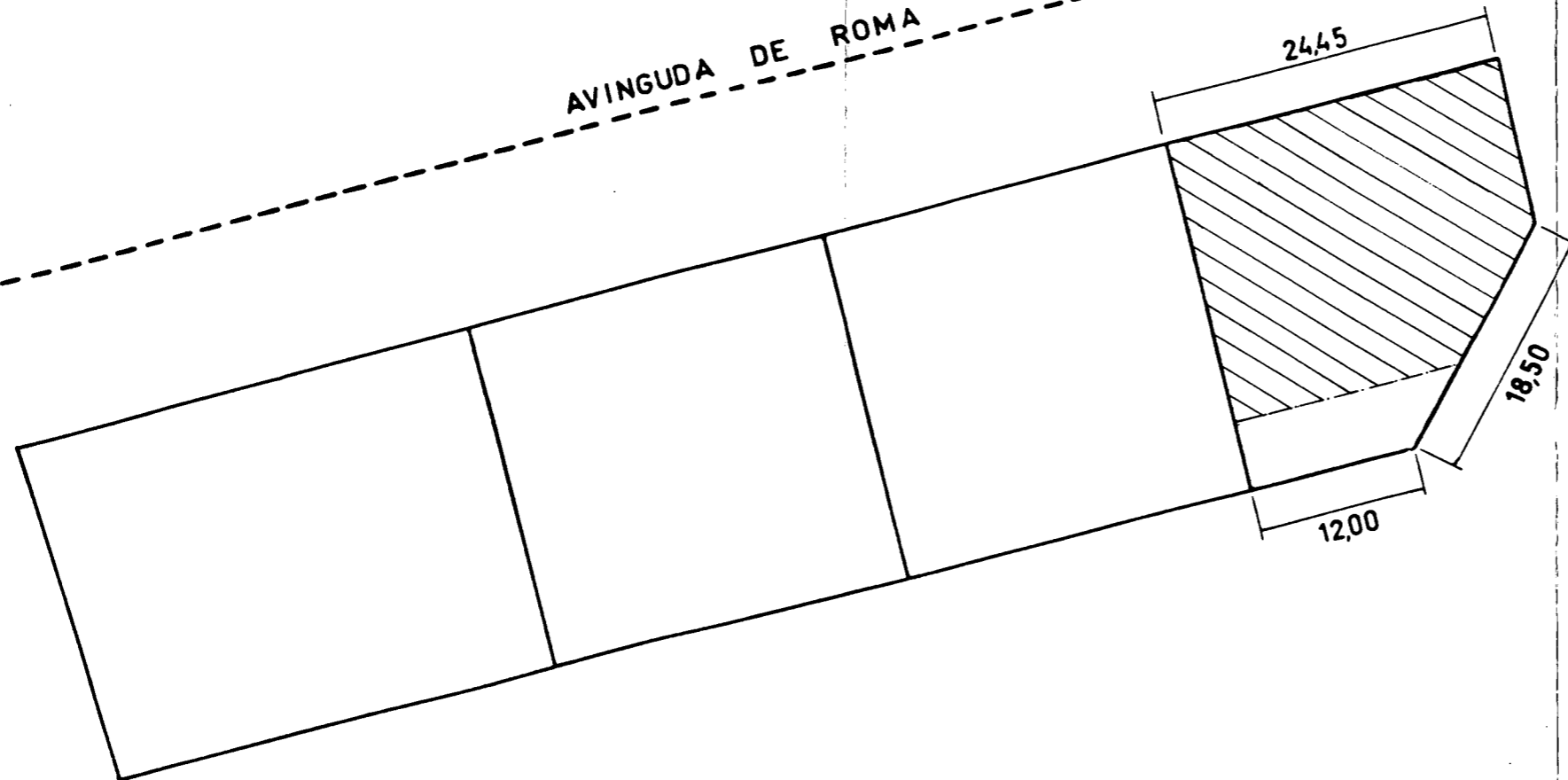
553.740
553.640
553.540
553.440
553.340
352.325
352.425
352.525

	INTERVENCIÓ	NOM DEL PLÀNOL	Num.
	Avinguda Roma, s/n. Solar B-1 Edifici B. Tarragona (Tarragonès)	Situació de les troballes arqueològiques properes	3
Autor Montserrat Garcia	Data: 11-31/12/97	Escala: 1:2000	

AVINGUDA DE ROMA

 ÀREA REBAIXADA

 CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ		NOM DEL PLÀNOL	Num.
	Avinguda Roma, s/n. Solar B-1 Edifici B. Tarragona (Tarragonès)		Planta del solar amb l'àrea rebaixada	4
Autor Montserrat Garcia	Data: 11-31/12/97	Escala 1:500		

INVENTARI ESTRATIGRÀFIC

Memòria de la intervenció arqueològica de l'Avinguda Roma, s/n. Solar B1. Edifici B. Tarragona (Tarragonès)

UE	INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS	DATAció	COMPOSICIÓ	TEXTURA	COLOR
101	Nivell de circulació actual	Estrat argilós amb unes poques arenes	Segona meitat del segle XX	Argiles i arenes	Solta	Marró fosc
102	Terraplenament constructiu	Nivell arenós amb unes poques argiles	Segona meitat del segle XX	Arenes i argiles	Compacta	Marró
103	Farciment constructiu	Nivell arenós amb unes poques argiles	Segona meitat del segle XX	Arenes i argiles	Solta	Marró
104	Estrat d'origen pluvial	Estrat llimós	Segona meitat del segle XX	Llims	Molt compacta	Groc
105	Terraplenament constructiu	Estrat arenós amb unes poques argiles	Segona meitat del segle XX	Arenes i argiles	Compacta	Marró
106	Terraplenament constructiu	Estrat arenós amb unes poques argiles	Segona meitat del segle XX	Arenes i argiles	Compacta	Marró
107	Nivell de tipus agrícola	Estrat argilós amb unes poques arenes	Incerta	Argiles i arenes	Compacta	Negre
108	Estrat de tipus geològic	Estrat argilós	Incerta	Argiles i roca	Molt compacta	Groc
109	Substrat geològic			Roca calcària		

Memòria de la intervenció arqueològica de l'Avinguda Roma, s/n. Solar B1. Edifici B. Tarragona (Tarragonès)

UE	Igual a	Cobreix	Cobert per	Farceix	Farcit per	Talla	Tallat per	Recolza	Se li recolza	Es lliura	Se li lliura
101		102-104									
102			101	103							
103			101		102						
104		105	101								
105		106	104								
106		107	105								
107		108	106								
108		109	107								
109			108								

INVENTARI FOTOGRÀFIC

Memòria de la intervenció arqueològica de l'Avinguda Roma, s/n. Solar B1. Edifici B. Tarragona
(Tarragonès)

Núm	UE	Descripció	Lliurat
3	101-109	Estratigrafia documentada en la present intervenció	Si
9	101-109	Seqüència documentada en la banda occidental	Si
10	101-109	Seqüència localitzada en l'àrea occidental	Si
15	101-109	Estratigrafia documentada en el sector central	Si
19	101-109	Estratigrafia localitzada en les àrees central i oriental	Si
23	101-109	Seqüència localitzada en els sectors central i oriental	Si
24	101-109	Estratigrafia localitzada en les àrees central i oriental	Si
25	101-109	Seqüència documentada en els sectors central i oriental	Si
32	101-109	Estratigrafia localitzada en la banda central	Si
34	101-109	Sectors rebaixats durant la present actuació	Si